

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВЕКСЕЛІВ КОНСАЛТИНГОВИМИ ФІРМАМИ

Анотація. Розглянуто нормативно-правову базу обігу векселів в Україні, загальну структуру векселя, способи реєстрації векселя на підприємстві, надано рекомендації щодо оптимізації його реквізитів та допоміжних реєстрів для обігу векселів у консалтингових фірмах.

Аннотация. Рассмотрены нормативно-правовая база обращения векселей в Украине, общая структура векселя, способы регистрации векселей на предприятии, даны рекомендации по оптимизации его реквизитов и вспомогательных регистров для обращения векселей в консалтинговых фирмах.

Annotation. The regulatory framework of bills circulation in Ukraine, the structure of the bill in general, bills recording methods at the enterprises were considered and recommendations to optimize its prerequisites and auxiliary registers for bills circulation in consulting firms were offered.

Ключові слова: фондовий ринок, вексель, консалтинг, документообіг, реквізити.

В умовах економічної кризи, неплатоспроможності окремих суб'єктів господарювання, дефіциту готівкових коштів постає проблема своєчасного погашення заборгованості постачальникам за товари, роботи послуги, проте це не завжди можливо, навіть укладені договори не є гарантією погашення заборгованості. Тому підприємства шукають альтернативні способи погашення заборгованостей, які можуть вирішити це питання і при цьому мати наявні обігові кошти. Одним із таких способів є вексельна форма розрахунків, вона дозволяє підприємству відстрочити сплату на певний термін і при цьому залишити кошти для потреб підприємства.

Питаннями обліку векселів упродовж останніх років займалися такі вітчизняні вчені та дослідники, як: Бутинець Ф. Ф., Мошенський С. З., Сопко В. В., Омецінська І. Я., Курганська Н. М., О. Єрмак і О. Масенко та ін. [1; 2]. Ці питання висвітлено також у працях А. Бакаєва, Дж. Блейка, Б. Нідлза, А. Глен, А. Велша, Г. Деніела, Д. Колдуела.

Метою даного дослідження є розгляд документального забезпечення операцій з вексельних операцій, для можливого застосування більш ефективної системи документообігу на консалтингових підприємствах.

Завдання дослідження: розглянути нормативно-правову базу обігу та обліку векселів, дослідити структуру і реквізити векселів та документів, якими оформляються вексельні операції, способи організації ефективного документообігу за операціями з векселями.

Об'єктом дослідження є обіг векселів у консалтингових фірмах.

Предметом дослідження є вексель як бланк суворої звітності та сукупність його реквізитів.

Особливо актуальним є питання використання векселів у сучасних умовах кризи платежів. Перевагою вексельної форми розрахунків є те, що для підтвердження зобов'язань не потрібно вимагати додаткових первинних документів, адже якщо у підприємства-кредитора наявний борговий документ – вексель, то це підтверджує існування боргового зобов'язання. Тоді для стягнення суми з боржника не потрібно доводити факт здійснення господарської операції.

Відповідно до ст. 14 Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок", вексель – це цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю) [3].

Нормативно-правові документи, якими регламентується випуск, обіг та облік векселів, наведено в таблиці.

Відповідно до ст. 4 Закону України "Про обіг векселів в Україні" видавати переказні та прості векселі можна лише для оформлення грошового боргу за фактично поставлені товари, виконані роботи, надані послуги [4].

Тобто векселі видаються тільки за умови наявності фактичної заборгованості перед постачальниками та на суму зобов'язання, яке не повинне бути меншим суми платежу за векселем.

Векселі бувають прості або переказні. Вони існують тільки у документальній формі з набором обов'язкових реквізитів. Якщо немає хоча б одного реквізиту на векселі, то такий вексель вважається недійсним.

Рівні нормативно-правового регулювання обігу векселів

Рівень регулювання	Нормативно-правові документи
1	2
Макрорівень	Конституція України; Цивільний кодекс України; Господарський кодекс України; Закон України "Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року, якою введено Уніфікований Закон про переказні векселі та прості векселі"; Закон України "Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року про врегулювання деяких колізій законів про переказні векселі та прості векселі"; Закон України "Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року про гербовий збір стосовно переказних векселів і простих векселів"; Закон України "Про обіг векселів в Україні"; Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок"; Укази президента

Закінчення таблиці

1	2
Мезорівень	Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене постановою Правління Національного банку України; Положення про вимоги до стандартної (типової) форми виготовлення бланків, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку; Порядок ведення реєстру виданих векселів, затверджений рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР); Порядок випуску, авалування, акцепту, індосування і погашення векселів, які випускаються державними підприємствами та акціонерними товариствами, затверджений постановою КМУ; Положення та листи НБУ, листи ДКЦПФР, постанови КМУ, листи ДПА, Мін'юсту тощо
Мікрорівень	Наказ про облікову політику, робочий план рахунків; Договори, укладені між підприємствами щодо форми розрахунків за товари, роботи, послуги

Форма бланка векселя та його реквізити регламентуються нормативно-правовою базою (таблиця) на макро- та мезорівнях, з якої також випливає, що вексель є цінним папером. Бланки векселів, як і будь-яких цінних паперів, мають стандартну (типову) форму і випускаються двох видів: прості та переказні.

На основі проведеного аналізу літературних джерел [1; 2; 5; 6], можна сказати, що вексель має як обов'язкові, так і необов'язкові реквізити. До обов'язкових належать: найменування векселя, дата складання, найменування векселедержувача, підписи та печатка векседавця, адреса векседавця, сума по векселю, платник, ідентифікаційний номер. До не обов'язкових належать: місце складання, термін платежу, "підлягає до сплати".

Щодо документального оформлення виданих векселів, то варто зазначити, що згідно зі ст. 10 Закону "Про обіг векселів в Україні" векседавець зобов'язаний вести реєстр виданих векселів у порядку, затвердженому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Реєстр є зведеним обліковим документом, який складений на підставі виданих бланків векселів. Реєстр може вестися як у документальному, так і бездокументальному вигляді.

Зважаючи на можливості консалтингових фірм, можна сказати, що при сучасному рівні автоматизації і враховуючи те, що підприємство не веде виробничу діяльність, більш раціонально проводити реєстр векселів у електронному вигляді, а на підприємстві призначити особу, яка буде відповідати за сплату векселю та вносити її ім'я в даний реєстр. Також, оскільки зараз існує криза неплатежів, раціональним буде введення обов'язкового рядка "термін платежу" (можна зазначити в графі "Інші умови"), з метою спрощення ведення операцій та своєчасного бюджетування.

Доцільності відкриття додаткових реєстрів: книги (відомості) обліку векселів, книги (відомості) обліку реєстрації приймання-передачі векселів, картки обліку векселів [1].

Книгу (відомість) реєстрації і картку обліку векселів [1] доцільно вести за принципом "надходження-вибуття" для оперативного контролю за наявністю векселів.

До книги (відомості) обліку реєстрації приймання-передачі векселів необхідно заносити дані про взаєморозрахунки за кожною вексельною угодою, а для кожного векселя відкривати окрему картку, яка заповнюється при його надходженні чи видачі та є дублікатом оригіналу на випадок його втрати.

Уніфікована форма картки обліку векселів супроводжує вексель на рахунок, на якому він обліковується, заповнюється тільки раз, а якщо вексель переводять на інший рахунок, то вона переходить за ним. У ній повинні бути всі реквізити, що відображають характеристику та рух векселя.

До картки аналітичного обліку векселя потрібно додавати його ксерокопію. При погашенні заборгованості, забезпеченої векселем, у картці потрібно робити відповідну позначку і вказувати дату виписки бланку або іншого належного документа. Саме у картці аналітичного обліку векселів буде відображатися детальна інформація про видані векселі.

Отже, розглянувши документи, які супроводжують вексельні операції, можна сказати, що дані операції зможуть забезпечити розрахунки в консалтингових фірмах, тимчасово залишивши вільні кошти на підприємстві, а даний документообіг зробити надійним.

Автором були запропоновані документи для організації документообігу векселів, проте необхідно розробити ще й графік документообігу, для структуризації процесу.

Наук. керієн. Писарчук О. В.

Література: 1. Мошенський С. З. Облік і контроль вексельних операцій [Текст] : дис. ... канд. екон. наук / С. З. Мошенський. – Житомир, 2004. – 210 с. 2. Єрмак О. Бухгалтерський облік розрахунків векселями / О. Єрмак, О. Басенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 10. – С. 29–33. 3. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>. 4. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2374–III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2374-14>. 5. Басова І. Цінні папери: ринок, операції, облік / І. Басова, Н. Петрова ; ред. Я. Кавторєва. – Х. : Фактор, 2009. – 624 с. 6. Курганська Н. М. Документальне оформлення та облік виданих векселів / Н. М. Курганська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2010_1/2010. 7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>. 8. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0168-95>.